International Scientific Conference 20 UNITECH 26

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
19-21 November 2026
GABROVO

ОБРАЗОВАНИЕТО ПО СОЦИАЛНА РАБОТА В КОНТЕКСТА НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ

Светослава Радева[1]

[1]*Технически университет -Габрово, ул. Х. Димитър 4, Габрово, България*
**Светослава Радева: e-mail: s.radeva_gb@abv.bg*

SOCIAL WORK EDUCATION IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Svetoslava Radeva[1]

[1]*Technical University of Gabrovo, H. Dimitar 4, Str., Gabrovo, Bulgaria*
**Svetoslava Radeva: e-mail s.radeva_gb@abv.bg*

Abstract: The report examines examples of the application of artificial intelligence in social work education. Although social work is human-centered and requires professional and ethical behavior towards the client based on connection, trust and concern, examples of the need and usefulness of the application of artificial intelligence in social work are increasingly mentioned in scientific literature. The aim of the report is to draw conclusions regarding social practice and the application of artificial intelligence in social work by summarizing the available literature.

Key words: social work, social workers, artificial intelligence.

ВЪВЕДЕНИЕ

Съществува единодушие, че социалните услуги в цяла Европа се модернизират, като прилагат новости в методите и подходите за работа с клиенти, с цел да предоставят най-високо качество на предлаганата грижа. В този процеса на модернизация във всички страни-членки се наблюдава промяна в социалните програми, законодателство и практики. Използването на изкуствения интелект също навлиза в социалната сфера с редица етични дилеми. Това е така, тъй като социалната сфера се характеризира с превъзходство на човешкия фактор поради своята специфика, а изкуствения интелект е ориентиран към обработка на алгоритми. Все по-често се поставят фундаментални въпроси какви компетентности трябва да притежават социалните работници, как трябва да се регулират учебните програми, за да се гарантира етичната, релационна, ориентирана към човека практика без да се провокира сблъсък с алгоритмичната логика.

В доклада са обобщени редица примери, които показват, че прилагането на изкуствения интелект в социалната работа е съпътствано с промяна в образователните програми и подготовката на специалисти. В този контекст основната цел на доклада е да се представи информация за образователните инициативи и програми в световен мащаб, които ориентират към навлизането на технологиите в процеса на грижата за уязвими групи от населението. В България процесът на внедряване на изкуствения интелект е в начален етап и съществуват малко на брой научни изследвания. Според данните от Индекса за цифрова икономика и общество (DESI) България се нарежда на

Print ISSN: 1313-230X, Online ISSN: 3033-1404

25-о място сред държавите-членки на ЕС по отношение на цифровите обществени услуги, като само 29% от населението притежава базови цифрови умения – далеч под средното за ЕС равнище от 57% [1]. Тези дефицити са силно изразени в практиката на социалните услуги, поради липса на квалификация и дигитална подготовка за внедряването на технологични решения [2].

Всичко това ни дава основание да предполагаме, че в бъдеще приложението на изкуственият интелект в социалната сфера ще провокира нови изследвания, дискусии, емпирични данни и промяна в образованието по социална работа.

Представените в доклада примери ясно доказват, че са необходими специфични обучения, формиране на умения и съчетаване на възможностите на технологиите с персонализираната грижа за уязвими групи от населението.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Съветът по образование по социална работа предлага девет основни компетенции в областта на образователната политика и акредитационните стандарти в социалната сфера [3]. Всички компетентности са насочени към етично и професионално поведение; критично осмисляне на политиките; интервенции на ниво индивид, семейство и група, застъпничество за социални права; ангажимент към многообразието; оценка на нуждите и резултатите; интердисциплинарна и екипна работа; използване на данни и администрация и управление [3]. С навлизането на изкуствения интелект авторски колектив предлага да се включи и десета компетентност на социалните работници, наречена „включване на изкуствения интелект и практика, информирана от алгоритмични системи “[4].

Безспорно тази компетентност е ориентирана към формиране на грамотност в областта на изкуствения интелект като се допуска, че в условията на алгоритмична ера определени аспекти от практиката в социалната работа ще се променят в следващото десетилетие.

Значимостта на изкуствения интелект и неговото бързо навлизане в образователните политики е обект на анализ в редица публикации [5]. В научната литература са представени примери, че университети и училища по социална работа, интегрират в своите учебни програми, модули за работа с изкуствен интелект [4,5]. В училището по „Социална работа“ към Нюйоркския университет има разработена следдипломна практика, която е пряко свързана с работа с изкуствен интелект. Социалните работници, преминали успешно през практиката получават сертификат за използване на изкуствен интелект в подкрепа на психичното здраве. В университета във Вашингтон и по-конкретно в училище за социална работа „Сейнт Луис Браун“ екип от преподаватели по социална работа, специалисти по психично здраве и експерти по изкуствен интелект са разработили симулационна платформа, наречена “Empaty Helper” [6]. Платформата предоставя възможност за практика на студенти и на преподаватели, като особено ценна е възможността да се практикува директна социална работа в безопасна и контролирана среда. Създадените чрез платформата условия позволяват на студентите да взаимодействат с персонализирани клиенти, чрез глас или текст, да получават подкрепа в реално време от експерти, а резултатите от индивидуалната оценка се записват [6].

Следвайки добрите практики и модели в света, катедрата по социална работа към Националния университет в Сингапур, предлага двудневен курс за ръководители на тема „Изкуствен интелект за социална работа“ [7]. Курсът се провежда от експерт и има за цел да запознае социалните работници с етичното и ефективно прилагане на инструментите на изкуствения интелект без да се измества фокуса от грижата за човека.

Приложението на изкуствения интелект в полза на обществото е подробно

представено в ново научно изследване[8]. В рамките на изследването се препоръчва да се развият умения у социалните работници, така че да не поставят потребителите в условията на социално неравенство при прилагането на инструментите на изкуствения интелект. В този контекст се акцентира и върху необходимостта от създаване на отделни модули или курсове още в процеса на обучение, чрез които да се формират знания и умения в три основни направления:

- Създаване на грамотност за работа с изкуствения интелект чрез формиране на знания за ключови понятия, алгоритми и базови умения за програмиране.
- Формиране на умения за критична оценка на използваните инструменти и техните етични последици в процеса на предоставяне на социални услуги.
- Способност за изграждане на стратегии за застъпничество, чрез справедливо и прозрачно използване на изкуствения интелект в практическа среда.

По този начин и на основата на етичния кодекс на Националната асоциация на социалните работници [9] се създават условия за балансиране на технологичната ефективност, човешките права и етичните измерения в социалната практика.

Световната практика и наличните образователни програми категорично доказват, че прилагането на изкуствения интелект в социалната сфера е възможно и необходимо, но при наличието на формирани умения и интегриране на знания в процеса на обучение на специалистите.

Новостите в образованието по социална работа също включват предлагането на избираеми модули и образователни програми в областта на дигиталната социална работа, чрез които се интегрира цифровата трансформация в класическото обучение по социална работа. Съществуващите примери в европейски мащаб свидетелстват, че все по-интензивно се търсят отговори на въпроса как изкуствения интелект, алгоритмите и дигиталната трансформация променят обществото, социалните връзки и благосъстоянието. Значително приложение на дигиталните технологии се наблюдава и при интегрираните здравни и социални услуги, като акцента е поставен върху дигиталното здравеопазване и неговото приложение при представяне на съпътстващи социални услуги.

Очертаните примери са в унисон със стратегическите намерения на Европейската комисия да насърчи етичното и отговорно използване на изкуствения интелект в образованието и социалния сектор [10]. Акцентът е поставен върху образователни програми за възрастни с цел формиране на умения в различни сектори на пазара на труда.

В резултат на проследените практически примери може да се обобщи, че въпреки различията между същността на социалната работа и спецификата на възможностите на изкуствения интелект все по-често се търсят практически механизми за неговото прилагане в социалната сфера. Нещо повече научната литература показва, че технологично развиващата се социална среда изисква формирането на професионални компетентности и грамотност на социалните работници за използване на изкуствения интелект в социалната работа. Този процес е значително по-специфичен в сравнение с другите отрасли на икономиката, тъй като изисква съобразяване с: етичните стандарти, зачитане на многообразието, акцент върху персоналната грижа, адекватна оценка на потребностите на уязвими групи, социалната справедливост и други фактори, които стоят в основата на социалната практика и развитието на социалната работа през последните десетилетия.

В България прилагането на възможностите на изкуствения интелект в социалната сфера е в начална фаза. Прегледът на образователните програми показва, че все още липсват конкретни бакалавърски и магистърски специалности, модули и учебни дисциплини, които да целят формирането на умения за работа

с приложения на изкуствения интелект в процеса на обучение и реалната социална практика. Нещо повече дигитализацията и създаването на платформи, които да облекчат социалните работници в административните процедури и документация при изготвяне на индивидуални оценки, запис на напредъка и други също се забавят във времето.

На национално ниво съществуват усилия за предлагане на специализирани обучения за работа с изкуствен интелект от страна на Министерството на труда и социалната политика [11] и е разработен кодекс за етично му използване в държавната администрация. [12]

Съществуват и научни разработки на български автори по този проблем. [13, 2, 14]. Те са насочени, както към теоретичен анализ на сложни ситуации и подпомагане на оценката на риска в обучението на социални педагози [2], така и към анализ на емпирични данни за нагласите на специалистите да използват инструментите на изкуствения интелект в контекста на възможностите за подобряване на качеството на социалната работа и благосъстоянието на децата [13] и обобщаване на емпирични данни за нагласите на студентите по социална рабата за използване на изкуствения интелект в процеса на тяхното обучение [14].

Независимо от различията в изследователските търсения на българските автори безспорно може да се обобщи, че тази тема е слабо проучена в България. Също така получените емпирични данни и литературния обзор категорично показват необходимостта от обучения, актуализация на законодателството за защита на личните данни, етично и добросъвестно прилагане на технологичните възможности в реалната социална практика. Тези дискусии се провеждат и в международен мащаб, тъй като строго индивидуализираната социална практика трудно се подава на обработка чрез алгоритми. Предвид този факт, както и дългогодишния опит в социалните интервенции се очертава необходимостта от формиране на образователни компетентности в областта на дигиталните технологии, изкуствения интелект и тяхното приложение в реалните човешки съдби. Според нас това изисква внимание, промяна в образователните парадигми, обучения и откриването на нови възможности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът на практиките в областта на образованието по социална работа показва, че изкуствения интелект е приложим в социалната работа, но съвременната практика е поставена пред предизвикателството да намери най-добрите обучителни програми и модули за социалните работници, така че да се формира десетата компетентност – включване на изкуствения интелект в социалната практика. Всички налични изследвания и образователни програми категорично отчитат редица предизвикателства поради спецификата на социалната сфера. Синхронизирането на помагащия процес, етичното и компетентно ангажиране с индивидуалната ситуация на клиента, подобряване на качеството на грижата с възможностите на изкуственият интелект са безспорно предизвикателство. Категорично се очертава необходимостта както от специални модули и учебни дисциплини в рамките на висшето образование по социална работа в България, така и от допълнителни професионални обучения на практикуващи специалисти. Нещо повече навлизането на изкуствения интелект в полето на социалната практика в България се нуждае от академичен дебат, повече емпирични данни, обобщаване на добри практики и промяна в образователните програми. Проведените изследвания до този момент показват, че социалните работници не са подготвени за пряка работа и внедряване на изкуствения интелект в работния им процес.

Нещо повече очаква се, че както академичните дискусии, така и нормативните рамки, но и самата социална практика

да се изменят, така че да се получи максимално прилагане на тези технологични възможности в контекста за максимална полезност на обществото.

ЛИТЕРАТУРА

[1] European Commission. (2022). Digital Economy and Society Index (Desi) 2022: Bulgaria,https://www.mtc.government.bg/sites/default/files

[2] Tselova, A. Possibilities for the application of AI in the training of future social pedagogues for working with children at risk, Journal Education and technologies, vol.17, 2026

[3] Social Work Education Council https://www.cswe.org/accreditation-standards-epas

[4] Ahn, E., Choi, M., Flower, P. & Song, I. H. (2025) Artificial Intelligence (AI) Literacy for Social Work: Implications for Core Competencies. Journal of the Society for Social Work and Research

[5] Yang, F. & Liechty, J. M. (2026). Bulding AI Literacy and Competency in Social Work. In: Artificial Intelligence in Social Work. Springer Nature

[6]“Empaty Helper” https://empathyhelper.com/

[7] "Artificial Intelligence for Social Work" https://fass.nus.edu.sg/swk/events/artificial-intelligence-social-work/

[8]. Otelia Eunkyoung Lee & Moon Sun Song (September 2026) - Social Work Practice and Artificial Intelligence for the Common Good: Ethics, Equity, and Innovation in Human Services.

[9]. Code of Ethics of the National Association of Social Workers of the United States (NASW) https://www.socialworkers.org/about/ethics/code-of-ethics/code-of-ethics-english

[10]. EU Policy: Adult Learning Strategies – EPALE, https://epale.ec.europa.eu/bg/content/eu-policy

[11]. Projects MLSP https://www.mlsp.government.bg/

[12] Voluntary Code for the Ethical Use of Artificial Intelligence in Public Administration: https://www.ipa.government.bg/bg/dobrovolen-kodeks-za-etichno-izpolzvane-na-izkustven-intelekt-v-drzhavnata-administraciya

[13] Tsoneva, Z. Artificial Intelligence in Social Work with Children at Risk in Bulgaria. E-Journal Social Work 2026, Issue 1, Year XIV, 47–68,

[14] Stoykova, M. Potential of Artificial Intelligence in social work education, Knowledge - International Journal, Vol. 77 No. 6 (2026).